

การประกันคุณภาพภายใน ตามมาตรฐานการศึกษานอกระบบและการศึกษา
ตามอัธยาศัย ของสถานศึกษาในกลุ่มศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้สายเหนือ สังกัด
สำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดแม่ฮ่องสอน

INTERNAL QUALITY ASSURANCE IN EDUCATION IN ACCORDANCE
WITH NON-FORMAL EDUCATION STANDARDS, AFFILIATED WITH
THE NORTHERN LEARNING ENCOURAGEMENT CENTERS, UNDER
THE SUPERVISION OF THE MAE HONG SON PROVINCIAL
OFFICE OF LEARNING ENCOURAGEMENT



¹ธวัช ศรีมูล, ²ทัศนีย์ บุญมาภี, ³สังวาล วังแจ่ม และ ⁴สุรศักดิ์ สุทธสิริ
¹Tawat Srimoon, ²Tasnee Boonmaphi, ³Sangwan Wangcham
and ⁴Surasak Suttasiri

¹มหาวิทยาลัยนอร์ท-เชียงใหม่, ประเทศไทย
¹North-Chiang Mai University, Thailand

¹tawat242526@gmail.com, ²tasnee99@gmail.com, ³sungw_edq@yahoo.co.th,
⁴ surasak@northcm.ac.th

Received : March 8, 2023; **Revised** : March 29, 2024; **Accepted** : April 30, 2024

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการดำเนินการ และหาแนวทางพัฒนาการประกัน
คุณภาพภายใน ตามมาตรฐานการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ของสถานศึกษาใน
กลุ่มศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้สายเหนือ สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดแม่ฮ่องสอน
ประชากร ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ครูและบุคลากรทางการศึกษา ในปีการศึกษา 2566 จำนวน
ทั้งหมด 116 คน และผู้ทรงคุณวุฒิในการสนทนากลุ่ม เลือกแบบเจาะจง จำนวน 9 คน เครื่องมือที่
ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการประกันคุณภาพภายใน และแบบบันทึกข้อมูลการ
สนทนากลุ่ม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและการ

¹ นักศึกษา, หลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยนอร์ท-เชียงใหม่

² อาจารย์ ดร., หลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยนอร์ท-เชียงใหม่

³ อาจารย์ ดร., หลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยนอร์ท-เชียงใหม่

⁴ อาจารย์ ดร., หลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยนอร์ท-เชียงใหม่

วิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัย พบว่า การดำเนินการประกันคุณภาพภายใน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน แนวทางการพัฒนาการประกันคุณภาพภายใน คือ 1) ควรสังเคราะห์ข้อมูล กำหนดเป็นมาตรฐานการศึกษาที่สอดคล้องกับอัตลักษณ์ของสถานศึกษา 2) ควรสำรวจปัญหาที่สำคัญ วิเคราะห์และระบุปัญหา เพื่อปรับปรุงการดำเนินงาน 3) ควรมีการรวบรวมจัดเก็บและบริหารข้อมูลให้เป็นระเบียบ วิเคราะห์ข้อมูล และนำข้อมูลที่ใช้ในการวางแผนการดำเนินงาน 4) ควรจัดระบบการนิเทศ กำกับ ติดตาม ตรวจสอบ การดำเนินงาน แก้ไขและปรับปรุงให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ และสรุปรายงานผล 5) ควรกำหนดปฏิทินการตรวจสอบและทบทวนคุณภาพภายใน มีการตรวจสอบการดำเนินงาน การปฏิบัติตามนโยบายและมีการประเมินผล รายงานผลต่อผู้ที่เกี่ยวข้อง 6) ควรมีการจัดทำข้อมูลสารสนเทศ และนำมาประมวลผลให้เป็นข้อมูลที่มีประสิทธิภาพ 7) ควรทบทวนผลสรุปจากรายงานประจำปี โดยละเอียด จัดทำแผนปรับปรุงเพื่อแก้ไขปัญหาที่พบ 8) ควรสะท้อนผลการประเมินคุณภาพการศึกษา วางแผนการดำเนินงานให้ชัดเจนเพื่อปรับปรุงและพัฒนากระบวนการ

คำสำคัญ : การประกันคุณภาพภายใน, มาตรฐานการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย, สถานศึกษาในกลุ่มศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้สายเหนือ สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดแม่ฮ่องสอน

Abstract

The purpose of this research was to study the implementation and find ways to improve internal quality assurance according to the standards of non-formal and informal education of schools in the Northern Learning Promotion Center under the Office of Learning Promotion, Mae Hong Son Province. The population included school administrators, teachers, and educational personnel in the academic year 2023, a total of 116 people and 9 qualified persons chosen by the purposive selection in a group discussion. The research tool was an internal quality assurance questionnaire and a group discussion data record. The statistic used in data analysis, including the mean, standard deviation, and content analysis. The results showed that the overall internal quality assurance operation was at a high level. On a side-by-side basis, it was found that it was at a high level in all aspects. The internal quality assurance development guidelines were: 1) The data should be synthesized into educational standards that are consistent with the identity of the school. 2) Important problems should be explored, analyzed, and problems should be identified to improve the operation. 3) There should be collect, store, and manage information in an organized manner, analyze information and use information to plan operations. 4) Supervision, monitoring, corrective, and improvement systems should be organized in accordance with the objectives and then report the summary. 5) Internal quality audit and review calendars should be established. Operational audit, policy compliance, and evaluation should be conducted then report results to relevant parties. 6) Information should be prepared and processed into the effective information. 7) The school should review the summary results from the detailed annual report, develop an improvement plan to address the problems

encountered. 8)The school should reflect the results of the educational quality assessment, clearly plan the implementation to improve and develop the process.

Keywords : Internal Quality Assurance, Non-formal and Informal Educational Standards, schools in Northern Learning Promotion Center under the Office of Learning Promotion, Mae Hong Son Province

บทนำ

การพัฒนาคุณภาพการศึกษา เป็นกระบวนการกำหนดมาตรฐานคุณภาพของผู้เรียนที่เป็นเป้าหมาย รวมทั้งมาตรฐานกระบวนการดำเนินงานและปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาที่เชื่อว่าจะสามารถส่งผลให้การจัดการศึกษาบรรลุเป้าหมาย ทั้งนี้ในระหว่างดำเนินงานจัดการศึกษาสู่เป้าหมาย สถานศึกษาและหน่วยงานต้นสังกัด จำเป็นต้องมีการพัฒนากลไกในการติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษาด้านกระบวนการบริหารและการจัดการ ด้านกระบวนการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และด้านคุณภาพผู้เรียน โดยบุคคลภายในสถานศึกษาและภายนอกสถานศึกษา เพื่อให้มั่นใจได้ว่าจะสามารถพัฒนาผู้เรียนที่มีคุณภาพตามเป้าหมายที่กำหนดได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้สถานศึกษาต้องมีการประเมินคุณภาพการศึกษา เพื่อรวบรวมข้อมูลผลการดำเนินงานที่สะท้อนคุณภาพของผู้เรียนและกระบวนการบริหารและการจัดการ และนำผลไปเปรียบเทียบกับเป้าหมายที่กำหนดไว้ นำไปสู่การปรับปรุงพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้ยั่งยืนต่อไป

จากผลการประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดแม่ฮ่องสอน ประจำปีงบประมาณ 2566 มีค่าเฉลี่ยในระดับดีเลิศ ซึ่งอยู่ในระดับเกณฑ์ต่ำกว่าสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดอื่นที่มีค่าเฉลี่ยระดับ มีมาตรฐาน ยอดเยี่ยม และจากการศึกษารายงานการประเมินตนเองของแต่ละสถานศึกษาในกลุ่มศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้สายเหนือ สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดแม่ฮ่องสอน พบว่าในการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาภายใน ไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควร อาจมีหลายสาเหตุ จากผู้บริหารสถานศึกษา ครู บุคลากรในสถานศึกษา และผู้ที่เกี่ยวข้องยังขาดความรู้ความเข้าใจ ในการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา ได้แก่ สถานศึกษาขาดการนำอัตลักษณ์ของสถานศึกษาที่โดดเด่นในด้านต่างๆมาเชื่อมโยงกันแล้วกำหนดเป็นมาตรฐานของสถานศึกษา ขาดการวิเคราะห์สภาพปัญหา ชุมชน และคณะกรรมการการศึกษาขาดการมีส่วนร่วมในการทำแผนพัฒนาคุณภาพศึกษา ขาดการนิเทศติดตามการปฏิบัติงานตามแผน การตรวจสอบและทบทวนคุณภาพภายใน ขาดการสื่อสารสารสนเทศ การรายงานประจำปีมาเป็นข้อมูลเพื่อปรับปรุงพัฒนาการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษา เพื่อให้เกิดการพัฒนาอย่างต่อเนื่องในสถานศึกษา

ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาว่าสถานศึกษาในกลุ่มศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้สายเหนือ สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดแม่ฮ่องสอน มีปัจจัยภายในด้านใดที่ส่งผลให้การดำเนินการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาให้บรรลุตามเป้าหมายที่มุ่งหวังไว้ อันจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาและปรับปรุงการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นต่อไป

ดังนั้น การจัดการศึกษาจึงต้องมีรูปแบบการจัดที่เหมาะสมและในขณะเดียวกันสถานศึกษาจะต้องดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษา

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาการดำเนินการประกันคุณภาพภายใน ตามมาตรฐานการศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย ของสถานศึกษาในกลุ่มศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้สายเหนือ สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดแม่ฮ่องสอน

2. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาการประกันคุณภาพภายใน ตามมาตรฐานการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ของสถานศึกษาในกลุ่มศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้สายเหนือ สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดแม่ฮ่องสอน

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ครูและบุคลากรทางการศึกษา ในกลุ่มศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้สายเหนือ สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดแม่ฮ่องสอน ปีการศึกษา 2566 รวมทั้งสิ้น 116 คน

กลุ่มเป้าหมาย/ผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาวิทยฐานะชำนาญการพิเศษ ขึ้นไป จำนวน 2 คน ศึกษานิเทศก์วิทยฐานะชำนาญการพิเศษขึ้นไป จำนวน 1 คน และครูที่ทำหน้าที่การดำเนินงานประกันคุณภาพในสถานศึกษาที่ จำนวน 2 คน ประธานคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของสถานศึกษาที่ จำนวน 1 คน และคณะกรรมการสถานศึกษาที่เป็นผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 1 คน

2. ขอบเขตด้านเนื้อหา

ใช้กรอบแนวคิดที่ได้จากการสังเคราะห์องค์ประกอบของการประกันคุณภาพภายในของธนพล วงศ์ฉลาด (2564) วิวัฒน์ น้อยพิทักษ์ (2560) จำนงค์ จันวิจิตร (2559) ณัฐพล จันทร์พล (2564) มาหะมะบาคอรี มาซอ (2564) ตัสนีม สะอะ (2564) ประกอบด้วย 8 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการกำหนดมาตรฐานการศึกษา 2) ด้านการจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา 3) ด้านการดำเนินงานตามแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา 4) ด้านการจัดระบบบริหารและสารสนเทศ 5) ด้านการตรวจสอบและทบทวนคุณภาพการศึกษา 6) ด้านการประเมินคุณภาพการศึกษา 7) ด้านการรายงานคุณภาพการศึกษาประจำปี และ 8) ด้านการพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.1 แบบสอบถาม แบ่งออกเป็น 2 ตอน ประกอบด้วย

ตอนที่ 1 เป็นข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ ประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่ง และประสบการณ์ในการทำงาน

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการดำเนินการประกันคุณภาพภายใน ตามมาตรฐานการศึกษาของระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ของสถานศึกษาในกลุ่มศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้สายเหนือ สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดแม่ฮ่องสอน จำนวน 8 ด้าน โดยลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ของลิเคอร์ท (Likert) (บุญชม ศรีสะอาด, 2554 : อ้างถึงใน ธรรมนูญ จันทร์พล, 2564)

3.2 แบบบันทึกข้อมูลการสนทนากลุ่ม โดยนำประเด็นที่ได้จากการวิเคราะห์ข้อมูลที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดของแต่ละด้านมากำหนดเป็นประเด็นคำถามการสนทนากลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยเชิงปริมาณ สถิติที่ผู้วิจัยใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ การหาความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

การวิจัยเชิงคุณภาพ คือ การวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) และสังเคราะห์ข้อมูลเป็นความเรียง

ผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการประกันคุณภาพภายใน ตามมาตรฐานการศึกษาของระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ของสถานศึกษาในกลุ่มศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้สายเหนือ สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดแม่ฮ่องสอน พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าทุกด้านมีการดำเนินการอยู่ในระดับมาก โดยเรียงค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ดังนี้ ด้านการรายงานคุณภาพการศึกษาประจำปี ด้านการจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา ด้านการพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง ด้านการดำเนินงานตามแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา ด้านการกำหนดมาตรฐานการศึกษา ด้านการประเมินคุณภาพการศึกษา ด้านการจัดระบบบริหารและสารสนเทศ และด้านการตรวจสอบและทบทวนคุณภาพการศึกษา เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า

ด้านการกำหนดมาตรฐานการศึกษา พบว่า มีการปฏิบัติโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ อยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ สถานศึกษาประกาศให้ใช้มาตรฐานและเป้าหมายการดำเนินงานตามมาตรฐานการศึกษา และข้อที่มีค่าเฉลี่ยอันดับสุดท้าย คือ สถานศึกษานำอัตลักษณ์และเอกลักษณ์ของสถานศึกษามากำหนดเป็นมาตรฐานการศึกษา

ด้านการจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา มีการปฏิบัติโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ มีการจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปีที่ชัดเจนครอบคลุมงาน/โครงการของสถานศึกษา และข้อที่มีค่าเฉลี่ยอันดับสุดท้าย คือ มีการวิเคราะห์ปัญหา จุดเด่น จุดด้อย และจุดที่ควรพัฒนาในการกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าประสงค์หรือยุทธศาสตร์ของสถานศึกษา

ด้านการจัดระบบบริหารและสารสนเทศ มีการปฏิบัติโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณา เป็นรายข้อพบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ มีโครงสร้างการบริหาร และมีคำสั่งมอบหมายงานและผู้รับผิดชอบอย่างชัดเจนและจัดระบบข้อมูลสารสนเทศแก่

บุคลากรและผู้เกี่ยวข้องให้เพียงพอถูกต้องเป็นปัจจุบันและข้อที่มีค่าเฉลี่ยอันดับสุดท้าย คือ การจัดระบบข้อมูลสารสนเทศเพียงพอต่อการใช้งานสถานศึกษามีการนำข้อมูลสารสนเทศไปใช้ในการวางแผน

ด้านการประเมินผลและตรวจสอบคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา มีการปฏิบัติโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ มีการกำหนดบุคลากรที่รับผิดชอบโครงการและมีการปฏิบัติตามแผน และข้อที่มีค่าเฉลี่ยอันดับสุดท้าย คือ มีการนิเทศ กำกับ ติดตาม การปฏิบัติงานตามแผนที่กำหนดอย่างสม่ำเสมอ

ด้านการตรวจสอบและทบทวนคุณภาพการศึกษา มีการปฏิบัติโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ มีการกำกับ ติดตาม ตรวจสอบคุณภาพอย่างต่อเนื่องและข้อที่มีค่าเฉลี่ยอันดับสุดท้าย คือ มีการตรวจสอบและทบทวนคุณภาพภายในครอบคลุมทุกกิจกรรม/โครงการของสถานศึกษา ตามปฏิทินการตรวจสอบและทบทวน

ด้านการประเมินคุณภาพการศึกษา มีการปฏิบัติโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ มีการประเมินผลสัมฤทธิ์นักเรียนตามสาระการเรียนรู้ครบทุกกลุ่มสาระ และข้อที่มีค่าเฉลี่ยอันดับสุดท้าย คือ มีการจัดทำข้อมูลสารสนเทศ เปรียบเทียบกับการดำเนินการกับเป้าหมายของสถานศึกษาที่กำหนดไว้

ด้านการรายงานคุณภาพการศึกษาประจำปี มีการปฏิบัติโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ มีรายงานประจำปีของสถานศึกษา (SAR) ที่มีเนื้อหาสาระถูกต้องครบถ้วนอย่างต่อเนื่อง และข้อที่มีค่าเฉลี่ยอันดับสุดท้าย คือ มีการนำผลสรุปจากรายงานประจำปีไปใช้เป็นข้อมูลย้อนกลับเพื่อปรับปรุงพัฒนาการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษา

ด้านการพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง มีการปฏิบัติโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ดำเนินการตามระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาอย่างต่อเนื่องทุกปี และข้อที่มีค่าเฉลี่ยอันดับสุดท้าย คือ นำผลการประเมินคุณภาพการศึกษาและการตรวจสอบคุณภาพการศึกษามาพิจารณาเพื่อปรับปรุงกระบวนการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพอย่างต่อเนื่อง

2. ผลการสังเคราะห์ข้อมูลแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานพัฒนาการประกันคุณภาพภายใน ตามมาตรฐานการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ของสถานศึกษาในกลุ่มศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้สายเหนือ สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดแม่ฮ่องสอน ได้ผลดังนี้

ด้านการกำหนดมาตรฐานการศึกษา มีแนวทางการพัฒนา คือ สถานศึกษาควรดำเนินการสังเคราะห์ข้อมูลต่างๆเพื่อหลอมรวมและกำหนดเป็นมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาที่ครอบคลุมมาตรฐานการศึกษาและสอดคล้องกับบริบ วัตถุประสงค์ของสถานศึกษาและนำเข้าสู่กิจกรรมและโครงการที่สถานศึกษาจัดขึ้น

ด้านการจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา มีแนวทางการพัฒนา คือ สถานศึกษาควรสำรวจปัญหาที่สำคัญ ระบุปัญหาโดยชัดเจนและกำหนดขอบเขตของปัญหา วิเคราะห์และยกระดับจุดเด่นที่สถานศึกษามี กำหนดจุดที่สถานศึกษาควรพัฒนาเพื่อปรับปรุงการดำเนินงาน โดยให้เน้นที่ด้านที่จำเป็นและมีความสำคัญสูงสุด

ด้านการจัดระบบบริหารและสารสนเทศ มีแนวทางการพัฒนา คือ สถานศึกษาควรมีการรวบรวมข้อมูลที่สำคัญและเกี่ยวข้องกับการดำเนินงานของสถานศึกษา และต้องมีการจัดเก็บและบริหารข้อมูลให้เป็นระเบียบ มีการวิเคราะห์ข้อมูล และนำข้อมูลที่ได้รับจากการวิเคราะห์มาใช้ในการวางแผนการดำเนินงานของสถานศึกษา

ด้านการดำเนินงานตามแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา มีแนวทางการพัฒนา คือ สถานศึกษาควรจัดระบบการนิเทศ และการจัดการทรัพยากรต่างๆ ให้เหมาะสมกับการดำเนินงาน มีการติดตามตรวจสอบ ประเมินผลตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา และสรุปรายงานผลการดำเนินงานให้ผู้เกี่ยวข้องทราบ

ด้านการตรวจสอบและทบทวนคุณภาพการศึกษา มีแนวทางการพัฒนา คือ สถานศึกษาควรถูกกำหนดปฏิทินการตรวจสอบและทบทวนคุณภาพภายใน โดยมีการตรวจสอบการดำเนินงาน การปฏิบัติตามนโยบายและมาตรฐาน การใช้ทรัพยากร และผลลัพธ์ที่ได้ ควรมีการประเมินผลและการรายงานผลต่อผู้ที่เกี่ยวข้อง

ด้านการประเมินคุณภาพการศึกษา มีแนวทางการพัฒนา คือ สถานศึกษาควรมีการจัดทำข้อมูลสารสนเทศช่วยในการรวบรวมข้อมูลจากแหล่งต่างๆ และนำมาประมวลผลให้เป็นข้อมูลที่มีประสิทธิภาพและเป็นประโยชน์

ด้านการรายงานคุณภาพการศึกษาประจำปี มีแนวทางการพัฒนา คือ สถานศึกษาควรทำความเข้าใจผลสรุปจากรายงานประจำปี เพื่อให้ทราบถึงความสำคัญและปัญหาที่พบ และกำหนดกลยุทธ์การปฏิบัติที่เหมาะสม เพื่อให้การดำเนินงานสามารถปรับปรุงได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ด้านการพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง มีแนวทางการพัฒนา คือ สถานศึกษาควรทำการสะท้อนผลการประเมินคุณภาพการศึกษาในอดีตเพื่อเข้าใจประเด็นที่ต้องการปรับปรุง ทำการวิเคราะห์ และออกแบบแผนการปรับปรุงที่เหมาะสม

อภิปรายผล

1. การประกันคุณภาพภายใน ตามมาตรฐานการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ของสถานศึกษาในกลุ่มศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้สายเหนือ สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดแม่ฮ่องสอน โดยรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เพราะ สถานศึกษามีการกำหนดมาตรฐานการศึกษา จัดทำแผนคุณภาพการศึกษา จัดระบบบริหารและสารสนเทศ ดำเนินงานตามแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา ตรวจสอบและทบทวนคุณภาพการศึกษา ประเมินคุณภาพการศึกษา รายงานคุณภาพการศึกษาประจำปี และพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง สอดคล้องกับ จำนงค์ จันจิตร (2559 : 51) ได้ศึกษาแนวทางการดำเนินการประกันคุณภาพ

ภายในสถานศึกษาโดยการมีส่วนร่วมของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก

2. การศึกษาแนวทางการพัฒนาการประกันคุณภาพภายใน ตามมาตรฐานการศึกษาของระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ของสถานศึกษาในกลุ่มศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้สายเหนือ สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดแม่ฮ่องสอน ได้ดังนี้

ด้านการกำหนดมาตรฐานการศึกษา พบว่า ควรสังเคราะห์ข้อมูล กำหนดเป็นมาตรฐานการศึกษาที่สอดคล้องกับอัตลักษณ์ของสถานศึกษา สอดคล้องกับ ตัสนิม สะอะ (2564 : 105) ได้ศึกษาสภาพการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของโรงเรียนเอกชนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชนจังหวัดปัตตานี พบว่า ควรกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาโดยควรวิเคราะห์บริบท อัตลักษณ์ เอกลักษณ์ ความพร้อมของสถานศึกษา

ด้านการจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา พบว่า ควรสำรวจปัญหาที่สำคัญ วิเคราะห์และระบุปัญหา เพื่อปรับปรุงการดำเนินงาน สอดคล้องกับ จำนงค์ จันวิจิตร (2559 : 75) ได้ศึกษาการศึกษาการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาโดยการมีส่วนร่วม ของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยาเขต 2 พบว่า สถานศึกษาต้องกำหนดวิสัยทัศน์และภารกิจของสถานศึกษาให้ชัดเจน กำหนดแผนพัฒนาให้เป็นระยะๆ

ด้านการจัดระบบบริหารและสารสนเทศ พบว่า ควรมีการรวบรวมจัดเก็บและบริหารข้อมูลให้เป็นระเบียบ วิเคราะห์ข้อมูล และนำข้อมูลที่ใช้ในการวางแผนการดำเนินงาน สอดคล้องกับ ลดาวัลย์ ตังมั่น (2561 : 88) ได้ศึกษาการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 4 จังหวัดปทุมธานี พบว่า สถานศึกษาควรจัดโครงสร้างหรือระบบการบริหารของสถานศึกษาที่เอื้อต่อการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาไว้อย่างชัดเจน

ด้านการดำเนินงานตามแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา พบว่า คือ ควรจัดระบบการนิเทศ กำกับ ติดตาม ตรวจสอบการดำเนินงาน แก้ไขและปรับปรุงให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ และสรุปรายงานผล สอดคล้องกับ มาหะมะบาคอรี มาซอ (2559 : 97) ได้ศึกษาการบริหารงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 3 พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาควรกระจายงานต่างๆให้บุคลากรอย่างทั่วถึงหรือสอดคล้องกับความถนัดหรือความสามารถของแต่ละบุคคล

ด้านการตรวจสอบและทบทวนคุณภาพการศึกษา พบว่า ควรกำหนดปฏิทินการตรวจสอบและทบทวนคุณภาพภายใน มีการตรวจสอบการดำเนินงาน การปฏิบัติตามนโยบายและมีการประเมินผล รายงานผลต่อผู้ที่เกี่ยวข้อง สอดคล้องกับ ธนพล วงศ์ฉลาด (2564 : 122) ได้ศึกษาแนวทางการพัฒนาแนวทางการดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา โดยประยุกต์ใช้ แนวคิดชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงวิชาชีพ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา สุรินทร์ พบว่า ควรจัดทำปฏิทินการติดตาม ทบทวนเอกสารที่เกี่ยวข้อง สรุปและกำหนดประเด็นสำคัญ สร้างเครื่องมือที่ใช้ในการติดตาม ตรวจสอบคุณภาพการศึกษา

ด้านการประเมินคุณภาพการศึกษา พบว่า ควรมีการจัดทำข้อมูลสารสนเทศ และนำมาประมวลผลให้เป็นข้อมูลที่มีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับ วิวัฒน์ น้อยพิทักษ์ (2563 : 201) ได้ศึกษาสภาพปัญหาและแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย จังหวัดสกลนคร พบว่า สถานศึกษาควรประเมิน การติดตามโครงการที่ปฏิบัติ เพื่อหาสาเหตุในการแก้ไขปัญหา นำมา After action review

ด้านการรายงานคุณภาพการศึกษาประจำปี พบว่า ควรทบทวนผลสรุปจากรายงานประจำปีโดยละเอียด จัดทำแผนปรับปรุงเพื่อแก้ไขปัญหาที่พบ สอดคล้องกับ มยุรี วรรณธรรม (2563 : 67) ได้ศึกษาแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาของ โรงเรียนมัธยมวัดหนองแขม พบว่า ควรนำข้อมูลมาที่ได้จัดเก็บเป็นรูปเล่มรายงานการประเมินตนเอง ร่วมระดมความคิด และร่วมมือกันเพื่อนำผลงานนั้นเสนอต่อหัวหน้างานประกันคุณภาพการศึกษา

ด้านการพัฒนาสถานศึกษาให้มีคุณภาพอย่างต่อเนื่อง พบว่า ควรสะท้อนผลการประเมินคุณภาพการศึกษา วางแผนการดำเนินงานให้ชัดเจนเพื่อปรับปรุงและพัฒนากระบวนการ สอดคล้องกับ ธนพล วงศ์ฉลาด (2564 : 123) ได้ศึกษาแนวการพัฒนาแนวทางการดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา โดยประยุกต์ใช้ แนวคิดชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงวิชาชีพ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์ พบว่า ให้สถานศึกษาจัดเตรียมข้อมูลสำหรับใช้ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ให้บุคลากรทุกฝ่ายร่วมกันแลกเปลี่ยนความคิดเห็น เพื่อนำข้อค้นพบไปวางแผนและลงมือพัฒนาการเรียนการสอน

องค์ความรู้ที่ได้จากการศึกษา

จากการวิจัยการประกันคุณภาพภายใน ตามมาตรฐานการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ของสถานศึกษาในกลุ่มศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้สายเหนือ สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดแม่ฮ่องสอน ทั้ง 8 ด้าน พบว่า ด้านที่ควรได้รับการพัฒนาที่สุด คือ ด้านการตรวจสอบและทบทวนคุณภาพการศึกษา ดังนั้น สถานศึกษาควรมีกระบวนการที่ชัดเจนในการวางแผน การประเมินผล วิเคราะห์ผล ตรวจสอบและปรับปรุงกระบวนการการศึกษาอย่างต่อเนื่อง

เอกสารอ้างอิง

- จำนงค์ จันวิจิตร. (2559). การศึกษาการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา โดยการใช้มีส่วนร่วมของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา พระนครศรีอยุธยา เขต 2. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา.
- ณัฐพล จันทรพล. (2564). การพัฒนาแนวทางการประกันคุณภาพภายใน สำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

- ตัสนิม สะอะ. (2564). การประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของโรงเรียนเอกชนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชนจังหวัดปัตตานี. บัณฑิตวิทยาลัย :มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา.
- ธนพล วงศ์ฉลาด. (2564). การพัฒนาแนวทางการดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา โดยประยุกต์ใช้แนวคิดชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงวิชาชีพ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- มยุรี วรวรรณ. (2563). แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนมัธยมวัดหนองแขม. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- माणพ แจ้งพลอย. (2556). การศึกษาสภาพการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.
- มาหะมะบาคอรี มาซอ. (2564). การบริหารงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นราธิวาส เขต 3. บัณฑิตวิทยาลัย :มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา.
- ลดาวัลย์ ตั้งมั่น. (2561). การดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 4 จังหวัดปทุมธานี. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.
- วิวัฒน์ น้อยพิทักษ์. (2563). สภาพปัญหาและแนวทางพัฒนาการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จังหวัดสกลนคร. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.